

Khasanov a Rakhmanov proti Rusku, rozsudek ze dne 29. 4. 2022 - K přípustnosti vydání osoby s ohledem na změnu obecné situace v cílové zemi

Stěžovatel: Khasanov a Rakhmanov

Žalovaný stát: Rusko

Číslo stížnosti: 28492/15, 49975/15

Datum: 29.04.2022

Článek Úmluvy: čl. 3

Rozhodovací formace: Velký senát

Soud: Evropský soud pro lidská práva

Hesla: dokazování/důkaz/důkazní břemeno, národnostní menšina, vydání k trestnímu stíhání, zákaz mučení a jiného nelidského či ponižujícího zacházení, zranitelné osoby

Český právní řád: čl. 7 odst. 2 Listiny základních práv a svobod
§ 91 odst. 1 písm. o), p) zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Významnost: 1

VÝBĚR ROZHODNUTÍ EVROPSKÉHO SOUDU PRO LIDSKÁ PRÁVA PRO JUSTIČNÍ PRAXI Č. 3/2022

Khasanov a Rakhmanov proti Rusku, rozsudek ze dne 29. 4. 2022

Autorský komentář:

Předkládané rozhodnutí velkého senátu se věnuje otázce přípustnosti vydání osoby do dožadujícího státu. V návaznosti na předcházející judikaturu Soudu v dané oblasti zdůrazňuje nutnost náležitého posouzení rizik plynoucích pro vydávanou osobu z obecné situace v cílové zemi a jejích osobních okolností dožádaným státem tak, aby rozhodnutím o jejím vydání nedošlo k porušení čl. 3 Úmluvy. Důkazní břemeno stran reálnosti rizik špatného zacházení v cílové zemi leží primárně na osobě, o jejímž vydání se rozhoduje. Z odpovědnosti zavazující smluvní státy podle čl. 2 a 3 Úmluvy však v případě obecně známých rizik vyvstává povinnost státu rozhodujícího o vydání opatřit si informace rozhodné pro posouzení přípustnosti vydání z vlastního podnětu. Závěr o přípustnosti či naopak nepřípustnosti vydání osoby do dožadujícího státu musí dožádaný stát učinit s přihlédnutím k aktuálním zjištěním, neboť musí reagovat na případné pozitivní či negativní změny nastalé v cílové

zemi. Není proto vyloučeno, aby dožádaný stát, v rozporu se dřívějšími rozhodnutími svých soudů, rozhodl o přípustnosti vydání osoby s poukazem na změnu situace v cílové zemi, jako se stalo v případě předkládaném.

Soud posuzující důvodnost stížnosti namítající porušení čl. 3 Úmluvy při svém rozhodování, pokud stěžovatel nebyl dosud deportován, zohledňuje i informace, které vyplynuly po přijetí rozhodnutí vnitrostátními soudy (ex nunc). Primárním účelem zásady ex nunc je, aby sloužila jako pojistka v případech, kdy uplynula dlouhá doba mezi přijetím vnitrostátního rozhodnutí a okamžikem posouzení stížnosti podle čl. 3 Úmluvy Soudem, během níž v důsledku toho mohlo dojít k vývoji situace v dožadujícím státu, ať již jejímu zhoršení či zlepšení.

SKUTKOVÝ STAV

Oba stěžovatelé jsou kyrgyzskými státními příslušníky uzbeckého etnického původu. Podle mezinárodních zpráv v červnu 2010 proběhly na jihu země nepokoje, jejichž následkem bylo více než 400 mrtvých, 2 000 zraněných, tisíce těch, kteří museli opustit své domovy, a velké škody na majetku. Oblast je domovem velké části uzbecké populace – ve zdejších velkých městech tvoří pětinu až polovinu obyvatelstva. K etnickým nepokojům došlo v návaznosti na politickou nestabilitu po sesazení prezidenta Kurmanbeka Bakijeva a trvajícím sociální a politické napětí vytvořené postsovětským teritoriálním a etnickým rozdělením Kyrgyzstánu a sousedního Uzbekistánu.

1. První stěžovatel

Pan Khasanov (dále jen „první stěžovatel“) přijel do Ruska v červenci 2010. Jeho trestní stíhání bylo zahájeno v září 2010, a to pro zpronevěru s přitěžujícími okolnostmi. Podle obvinění jako jednatel soukromé společnosti převzal přibližně 18 500 EUR od čtyř dalších společností a použil je pro vlastní potřebu. Stěžovatel byl obviněn v nepřítomnosti a byl na něj vydán mezinárodní zatykač, který byl zprvu realizován, nyní je však na svobodě.

Kyrgyzské státní zastupitelství si vyžádalo vydání stěžovatele a připojilo záruky 1. proti mučení, krutému, nelidskému a ponižujícímu zacházení nebo trestání, 2. proti stíhání z politických či diskriminačních důvodů a 3. o právu na obhajobu a přístupu k obhájci. Následně doplnilo také možnost návštěvy ruského diplomatického personálu v místě jeho zadržení. Zástupce generálního prokurátora Ruské federace vydání schválil a zároveň požádal ministerstvo zahraničí o spolupráci při kontrolách poskytnutých záruk.

První stěžovatel rozhodnutí o vydání napadl s tím, že je příslušníkem zranitelné menšiny a hrozilo by mu riziko pronásledování a špatného zacházení. Krajský soud dal stěžovateli za pravdu a shledal možnost porušení čl. 3 v případě jeho vydání. Pochyboval, zda jsou poskytnuté záruky dostatečné pro zmírnění rizika, neboť je situace v Kyrgyzstánu podle něj stále komplexní. Státní zástupce se proti rozhodnutí odvolal, avšak Nejvyšší soud napadené rozhodnutí potvrdil. Státní zastupitelství podalo žádost o přezkum, které Prezidium Nejvyššího soudu vyhovělo, zrušilo všechny předcházející rozsudky a věc vrátilo k novému projednání. Ve svém rozhodnutí upozornilo, že se soudy doposud soustředily pouze na obecnou situaci v Kyrgyzstánu bez individuálního posouzení rizik, kterým by stěžovatel čelil. Při novém posouzení krajský soud stížnost prvního stěžovatele zamítl s odkazem na judikaturu Soudu, podle níž usoudil, že obecná situace v dané zemi neopodstatňuje vyloučení všech vydávání. Poukázal dále na poskytnuté záruky, možnost diplomatických návštěv, majetkovou povahu spáchaného trestného činu, zamítnutí stěžovatelovy žádosti o azyl a pokrok, který Kyrgyzstán učinil ve vztahu k lidským právům. Rozhodnutí bylo potvrzeno Nejvyšším soudem.

V mezidobí první stěžovatel požádal o status uprchlíka s odkazem na riziko pronásledování v Kyrgyzstánu pro jeho etnický původ. Jeho žádost byla zamítnuta s odůvodněním, že 1. stěžovatel

ani jeho příbuzní žijící v Kyrgyzstánu netvrdili, že byli oběťmi špatného zacházení, 2. prohlásil, že nebyl členem politických ani náboženských organizací, 3. zrušil svůj trvalý pobyt v Kyrgyzstánu pět měsíců po svém příjezdu do Ruska, 4. první výslech v jeho trestní věci proběhl už v květnu 2010, což zatajil při migračních rozhovorech, 5. jeho popis událostí v červnu 2010 je pouze obecný bez podrobností týkajících se jeho účasti na nich a 6. při svém prvním migračním interview v Rusku výslovně uvedl, že zde nebude žádat o azyl. Uvedené rozhodnutí bylo potvrzeno také nadřízenými orgány.

1. Druhý stěžovatel

Pan Rakhmanov (dále jen „druhý stěžovatel“) dorazil do Ruska v lednu 2011. Jeho trestní stíhání bylo zahájeno v nepřítomnosti v červenci 2011 pro násilné činy v souvislosti s událostmi v červnu 2010. Konkrétně se mělo jednat o nelegální nákup a nošení zbraní a výbušnin spáchaný v rámci organizované zločinecké skupiny, účast na násilných masových nepokojích, jejichž součástí bylo žhářství, ničení majetku a použití střelných zbraní a výbušných zařízení, vražda jednotlivců způsobením veřejného ohrožení se zvláštní krutostí na základě etnické nenávisti spáchané v rámci organizované zločinecké skupiny, ozbrojená násilná loupež s přitěžujícími okolnostmi spáchaná v rámci organizované zločinecké skupiny a ničení majetku a způsobení vysoké škody žhářstvím nebo jiným veřejným ohrožením. Podle znění obvinění byly činy stěžovatele etnicky motivovány a směřovaly proti osobám kyrgyzského původu. Na stěžovatele byl vydán mezinárodní zatykač, který byl zprvu realizován, nyní je však na svobodě.

Kyrgyzské státní zastupitelství si vyžádalo vydání stěžovatele, přičemž přislíbilo stejné záruky jako v případě prvního stěžovatele. Zástupce generálního prokurátora Ruské federace vydání schválil. Druhý stěžovatel jeho rozhodnutí napadl u soudu s tím, že je příslušníkem zranitelné etnické skupiny a v rukách kyrgyzských úřadů by čelil skutečnému riziku špatného zacházení. Krajský soud jeho stížnost zamítl s tím, že nebyla dostatečně podložena osobními okolnostmi. Vzal přitom v úvahu záruky poskytnuté kyrgyzskými úřady. Poukázal dále na skutečnost, že žádost stěžovatele o azyl byla zamítnuta. Když přijel do Ruska, bylo to za zaměstnáním, a nikoli za účelem žádosti o azyl. Tvrzení stěžovatele o pronásledování v Kyrgyzstánu, falzifikaci důkazů atd. nebyla stěžovatelem nijak důkazně podložena. Dále stěžovatel u soudu uvedl, že se v Kyrgyzstánu neúčastnil žádných politických ani občanských aktivit. Jeho trestní stíhání je proto podle krajského soudu z důvodu nebezpečnosti jeho jednání pro společnost a nikoli na základě diskriminace či etnických důvodů. Také odvolání druhého stěžovatele proti tomuto rozhodnutí bylo Nejvyšším soudem zamítnuto.

V mezidobí druhý stěžovatel požádal o status uprchlíka s odkazem na riziko pronásledování v Kyrgyzstánu pro jeho etnický původ. Jeho žádost byla zamítnuta s odůvodněním, že 1. opakovaně cestoval do a z Kyrgyzstánu po červnu 2010 a pořídil si zde i nový cestovní pas několik měsíců po příjezdu do Ruska, 2. všech devět členů jeho blízké rodiny stále bydlí v jejich rodné vesnici, jsou na něm finančně závislí a nikdy netvrdili, že jsou pronásledováni, a 3. nikdy v Kyrgyzstánu nebyl členem žádných politických, občanských ani náboženských organizací. Úřady proto usoudily, že přijel do Ruska z ekonomických důvodů a aby se vyhnul trestnímu stíhání. Rozhodnutí bylo následně potvrzeno nadřízeným orgánem i soudy.

PŘEDCHÁZEJÍCÍ ŘÍZENÍ

Projednávaný případ vzešel ze dvou samostatných stížností, jež byly přiděleny senátu třetí sekce. Podle pravidla 39 Soud žalovanému státu uložil, že do jeho rozhodnutí nesmějí být stěžovatelé vydáni ani jinak nedobrovolně přemístěni z Ruska do Kyrgyzstánu nebo jiné země. Senát obě stížnosti spojil, jednomyslně je prohlásil za přijatelné a rozhodl pěti hlasy proti dvěma, že v případě vydání stěžovatelů do Kyrgyzstánu nedojde k porušení čl. 3 Úmluvy. Dva ze soudců připojili k rozsudku odlišná stanoviska. Stěžovatelé požádali o postoupení případu velkému senátu, čemuž vyhověl.

PŘÁVNÍ POSOUZENÍ

I. K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 3 ÚMLUVY

72. Stěžovatelé namítli, že by v případě jejich vydání do Kyrgyzstánu byli vystaveni reálnému riziku zacházení, které je v rozporu s čl. 3 Úmluvy, a to z důvodu jejich příslušnosti k uzbecké etnické menšině. Článek 3 Úmluvy zní:

„Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.“

73. Vláda jejich námitku rozporovala.

A. Rozsudek senátu

74. Ve vztahu k námitkám stěžovatelů byl senát toho mínění, že se v zásadě musí řídit obecnými východisky, jež jsou součástí ustálené judikatury Soudu (viz body 77.-81. a 99.-101. rozsudku senátu), a soustředil se proto na použití těchto principů a posouzení skutkových okolností.

75. Uznal, že za jistých okolností může skutečnost, že osoba patří k určité znevýhodněné skupině, představovat skutečné riziko podle čl. 3 Úmluvy. Vzal v potaz, že Soud v rozsudcích vydaných v letech 2012 a 2015 judikoval, že etničtí Uzbeki, kteří byli v Kyrgyzstánu obviněni z trestných činů v souvislosti s událostmi v roce 2010, představovali takovou zranitelnou skupinu. Senát však zdůraznil, že obecná situace v Kyrgyzstánu nikdy nebyla považována za dosahující takové míry, aby představovala skutečné riziko špatného zacházení obecně pro všechny jednotlivce, a že předchozí rozsudky byly založeny na mezinárodních zprávách zpracovaných v důsledku událostí v roce 2010. Poté, co senát prozkoumal období let 2015 až 2019, shledal, že dostupné mezinárodní zprávy již nepodporují závěr, že etničtí Uzbeki představují zranitelnou skupinu, která čelí konkrétnímu a cílenému riziku špatného zacházení (viz body 84.-88. rozsudku senátu).

76. Po přijetí uvedeného závěru senát přistoupil k hodnocení, zda případ stěžovatelů vykazoval přítomnost reálného individuálního rizika. Shledal, že vnitrostátní úřady se s relevantními námitkami vhodným způsobem vypořádaly, a uzavřel, že stěžovatelé nebyli schopni prokázat existenci takových rizik (viz body 93.-96. rozsudku senátu). Přestože výslovně uvedl, že uvedené by postačovalo pro závěr, že ruské úřady vyhověly svým závazkům k Úmluvě, senát nicméně považoval za vhodné posoudit také záruky poskytnuté kyrgyzskými úřady a stávající rusko-kyrgyzský společný dozorčí postup pro návštěvy ruského diplomatického personálu u osob, které byly vydány do Kyrgyzstánu, a shledal je způsobilými zmírnit jakékoli potenciální riziko špatného zacházení (viz body 97.-108. rozsudku senátu).

77. Ve světle výše uvedeného se senát usnesl silou pěti hlasů proti dvěma, že v případě vydání stěžovatelů do Kyrgyzstánu nenastane porušení článku 3 Úmluvy.

B. Podání stran k velkému senátu

1. Stěžovatelé

78. Stěžovatelé ve svých podáních před velkým senátem tvrdili, že jejich vydání do Kyrgyzstánu by představovalo porušení čl. 3 Úmluvy.

79. S odkazem na mezinárodní podklady a závěry příslušných dohlížecích orgánů stěžovatelé namítli, že z mezinárodních zpráv od roku 2011 do současnosti vyplývá, že v období od mezietnických střetů v letech 2011 a 2012 dochází k trvalému a závažnému porušování lidských práv - neustálé mučení a špatné zacházení, svévolné vazby, neúměrné cílení na Uzbeky v trestních stíháních s následným

trvajícím mučením při trestních vyšetřováních a selhání kyrgyzských úřadů provést účinné vyšetřování zmíněných událostí v období mezi lety 2013 a 2016 a jejich selhání při zjednání spravedlnosti pro oběti, dále beztrestnost pachatelů, potenciálně endemická etnická zaujatost, nejistota a strach v uzbecké komunitě a nedostatek řádného procesu v letech 2017 až 2020. Současná situace etnických Uzbeků v Kyrgyzstánu byla popsána jako neustálé napětí, politická marginalizace, absence skutečné rovnosti, nepoměr v trestních stíháních pro radikální trestné činy, stereotypizace, cílení a etnické profilování.

80. V rozporu se stanoviskem senátu a tím, co uvedla vláda, stěžovatelé trvali na tom, že nebyli stíháni pro jednání „běžné kriminální povahy“, ale že jejich stíhání bylo etnicky motivováno a mělo souvislost s událostmi v červnu 2010. Dále uvedli, že přestože příslušné námítky vznesli před ruskými úřady, tyto byly zamítnuty bez dostatečného odůvodnění.

81. První stěžovatel namítl, že ačkoli se obvinění vztahovalo k událostem sahajícím až do roku 2008, trestní stíhání proti němu nebylo zahájeno až do roku 2010, neboť bylo ve skutečnosti strategií, jak ho přinutit platit úplatky a vydíráním ho připravit o majetek. Druhý stěžovatel uvedl, že etnickou složku obvinění proti němu nelze přehlédnout a že se obvinění přímo vztahovala k mezietnickým střetům a etnické zaujatosti v Kyrgyzstánu. Podle názoru stěžovatelů bylo jejich stíhání projevem libovůle a jejich obvinění bylo náhodné povahy.

82. S odkazem na rozsudky Soudu z období let 2012 až 2016 stěžovatelé zdůraznili, že riziko pro etnické Uzbeky stíhané v Kyrgyzstánu bylo již dávno uznáno Soudem a že bez ohledu na povahu jejich obvinění budou vystaveni týrání již na základě své etnicity. Dodali, že dostupné materiály ukázaly na endemickou zaujatost a svévoli v trestních řízeních, zvýšené riziko špatného zacházení, jemuž čelí etničtí Uzbeki, a nedostatek účinnosti fungujících národních preventivních mechanismů. Z toho důvodu by podle jejich hodnocení v případě jejich vydání do Kyrgyzstánu čelili vysokému riziku špatného zacházení na základě jejich etnicity.

83. Ve vztahu k zárukám poskytnutým kyrgyzskými úřady stěžovatelé trvali na tom, že jsou nezpůsobilé vytvořit řádnou ochranu proti mučení. Na podporu svého postoje poukázali na skutečnost, že záruky v jejich případech byly formulovány v obecných a standardizovaných pojmech postrádajících určitost, a pokud byly posouzeny v porovnání se systematickou diskriminací a špatným zacházením s Uzbeky v Kyrgyzstánu, nejevily se takové záruky jako spolehlivé. S odkazem na případ Khamrakulov proti Rusku (ze dne 16. 4. 2015, č. 68894/13, bod 69.) tvrdili, že dozorčí návštěvy ruského diplomatického personálu byly na uvážení kyrgyzských úřadů a neexistovaly žádné řádné procesní pojistky, které by zajistily jejich efektivitu.

2. Vláda

84. Ruská vláda ve svém podání před velkým senátem vyjádřila souhlas se závěry senátu a zdůraznila absenci rizik v případě vydání stěžovatelů a kvalitu a spolehlivost záruk poskytnutých kyrgyzskými úřady.

85. Co se týče zákazu mučení a jiného špatného zacházení s trestně stíhanými osobami, akcentovala, že situace se v Kyrgyzstánu v posledních deseti letech podstatně změnila. Podle jejího hodnocení Kyrgyzská republika projevila nepřetržitý závazek k dodržování lidských práv tím, že zavedla sérii právních reforem a spolupracovala s mezinárodními účastníky. Pokud jde o situaci etnických Uzbeků, vláda uvedla, že od roku 2010 se kyrgyzské úřady snažily problém řešit prostřednictvím pokračujícího vyšetřování a dohledových aktivit. Poukázala dále, že pokud mezinárodní zprávy hovořily o existujícím napětí, soustředily se na události z června 2010, účinnost reakcí úřadů na tyto události a dopady na uzbeckou komunitu, aniž by se věnovaly současnému stavu věcí, nebo své zprávy založily na informacích z doslechu namísto ověřených faktů. Vláda argumentovala, že

diskriminace vůči nekyrgyzské populaci nikdy nebyla přítomna v masivní a systematické míře a současné zájmy se nyní zaměřují především na otázky vztahující se k politické reprezentaci menšin.

86. Vláda nesouhlasila s tvrzením, že se obavy ze situace v Kyrgyzstánu v průběhu doby zhoršovaly a poznamenala, že přestože byl bohužel jev špatného zacházení široce rozšířený, samotná tato skutečnost nemůže zabránit vydávání. Argumentovala, že od smluvních států nemůže být rozumně očekáváno, aby ve vztahu k riziku špatného zacházení po vydání rozptýlily všechny pochybnosti, neboť by to vytvářelo nepřiměřené břímě, což nelze z obsahu judikatury Soudu dovodit.

87. Pokud jde o případ stěžovatelů, vláda předně uvedla, že obecná situace v Kyrgyzstánu nikdy nebyla ze strany Soudu považována za takovou, aby zabraňovala všem vydáním do této země, a ve světle pokroku zaznamenaného v mezinárodních zprávách nebyl žádný důvod se od tohoto stanoviska odvracet. Ve vztahu k oběma stěžovatelům vláda dodala, že nebyli schopni prokázat existenci osobních okolností, pro něž by jim hrozilo riziko špatného zacházení. Poukázala na skutečnost, že stěžovatelé poprvé požádali o status uprchlíka až po svém zatčení v kontextu s řízením o vydání, přičemž jejich jednání a výpovědi před vnitrostátními úřady byly rozporné. Ruské úřady řádně přezkoumaly tvrzení stěžovatelů a zjistily, že jsou rozporuplná a nepodložená.

88. Závěrem vláda trvala na tom, že záruky poskytnuté kyrgyzskými úřady, jenž zahrnovaly konkrétní způsoby zajištění práv stěžovatelů, představovaly spolehlivé závazky podle mezinárodního práva a neexistovaly žádné rozumné důvody pochybovat o tom, že by kyrgyzské úřady v souladu s těmito zárukami v praxi jednaly. Podle mínění vlády byla kvalita a spolehlivost těchto záruk dále prokázána fungováním dozorčího postupu zajišťujícího návštěvy ruského diplomatického personálu u vydaných osob.

3. Podání třetích stran

89. Mezinárodní výbor právníků (MVP) a Evropská rada pro uprchlíky a exulanty učinily společné podání třetí strany před velkým senátem. Věnovaly se v něm 1) rozsahu závazku nenavracení, 2) použití diplomatických záruk a 3) právnímu rámci a praxi ve vztahu k vydávání z Ruska a k právům podezřelých v Kyrgyzstánu.

90. Třetí strany odkázaly na zásady zakotvené v judikatuře Soudu podle čl. 2 a 3 Úmluvy a zdůraznily absolutní povahu zákazu zacházení, jež je v rozporu s čl. 3 Úmluvy. Akcentovaly především důležitost důsledného a přísného přezkumu obhajitelných tvrzení a potřebu zhodnotit všechny dostupné důkazy, a to kontextuální i specifické pro případ, včetně informací získaných z vlastní iniciativy. Musí přitom brát v úvahu zranitelnou pozici žadatelů o azyl. Dodaly, že je věcí Soudu, aby se přesvědčil o tom, že vnitrostátní úřady provedly skutečné a účinné vyšetřování situace vydávané osoby a že jejich závěry byly přiměřené a dostatečně podpořeny dostupným materiálem. Podle jejich názoru musely být jakékoli pochybnosti o existenci odůvodněného rizika zakázaného jednání rozptýleny a při posuzování musela být uplatňována zvýšená opatrnost.

91. Ve vztahu k použití záruk odkázaly třetí strany na kritická prohlášení Rady pro lidská práva OSN, Výboru proti mučení, zvláštního zpravodaje OSN pro mučení a Výboru pro lidská práva, v nichž všichni odrazovali od spoléhání na záruky, a to i když byly podpořeny dozorčími mechanismy, přičemž jejich zvážení jako relevantního faktoru povolili pouze s velkými výhradami. Pokud jde o východiska vyvinutá Soudem, třetí strany uvedly, že záruky by neměly být testovány pouze ve vztahu ke spolehlivým a individualizovaným informacím, ale měly by být také posouzeny ve světle kontextu, v němž byly poskytnuty. Podle jejich mínění musí být záruky podpořeny nezávislým dozorčím mechanismem s neomezeným a důvěrným přístupem k převezené osobě, přičemž vnitrostátní úřady musí s tímto mechanismem v dobré víře spolupracovat.

92. Co se týče právního rámce a praxe stran vydávání z Ruska, intervenující uvedli, že ruské soudy zřídka využily své pravomoci k přezkumu rizik svévolného navrácení, často své rozhodnutí odložily do okamžiku rozhodnutí generálního prokurátora a ignorovaly výkladová stanoviska Nejvyššího soudu.

C. Posouzení Soudem

1. Obecná východiska v ustálené judikatuře Soudu

a) Zákaz vystavení cizinců, kteří čelí vydání, riziku špatného zacházení

93. Smluvní státy mají právo, vyplývající z ustáleného mezinárodního práva a omezené jejich smluvními závazky, včetně Úmluvy, kontrolovat vstup, pobyt a vyhoštění cizinců (viz např. rozsudek velkého senátu ze dne 23. 2. 2012, Hirsi Jamaa a další proti Itálii, č. 27765/09, bod 113.; rozsudek velkého senátu ze dne 18. 10. 2006, Üner proti Nizozemsku, č. 46410/99, bod 54.; rozsudek ze dne 28. 5. 1985, Abdulaziz, Cabales a Balkandali proti Spojenému království, č. 9214/80, 9473/81 a 9474/81, bod 67.; rozsudek ze dne 21. 10. 1997, Boujlifa proti Francii, č. 25404/94, bod 42.). Přemístěním cizince smluvním státem však může vzniknout konflikt s článkem 3, a v důsledku toho také odpovědnost tohoto státu podle Úmluvy, pokud budou prokázány dostatečné důvody pro závěr, že by příslušná osoba mohla v cílové zemi čelit skutečnému riziku vystavení zacházení, které je v rozporu s čl. 3. Za takových okolností článek 3 implikuje povinnost příslušnou osobu do této země nepřemísťovat (viz mezi mnoha dalšími rozsudek velkého senátu ze dne 28. 2. 2008, Saadi proti Itálii, č. 37201/06, body 124. a 125.).

94. V případě vydávání má smluvní stát povinnost spolupracovat v mezinárodních trestních věcech. Tato povinnost však podléhá stejnému závazku státu respektovat absolutní povahu zákazu podle čl. 3 Úmluvy. Jakékoli tvrzení o skutečném riziku, že v případě vydání do určité země bude osoba vystavena zacházení v rozporu s čl. 3, musí být tudíž podrobena stejné úrovni přezkumu bez ohledu na právní podklad pro její přemístění.

b) Rozsah posouzení: obecná situace a osobní okolnosti

95. Posouzení rizik se musí soustředit na předvídatelné důsledky přemístění stěžovatele do cílové země s ohledem na tamní obecnou situaci a jeho osobní okolnosti (viz např. rozsudek ze dne 11. 1. 2007, Salah Sheekh proti Nizozemsku, č. 1948/04, bod 136.; rozsudek ze dne 30. 10. 1991, Vilvarajah a další proti Spojenému království, č. 13163/87 a další, body 107. a 108.). Při vzetí v úvahu všech okolností případu musí být zváženo, zda byly prokázány podstatné důvody pro závěr, že by osoba v případě jejího navrácení čelila skutečnému riziku vystavení zacházení, jež je v rozporu s čl. 3 Úmluvy. Pokud by byla existence takového rizika prokázána, přemístění stěžovatele by nutně znamenalo porušení článku 3 Úmluvy, bez ohledu na to, zda riziko plynulo z obecné situace násilí, osobní charakteristiky stěžovatele či kombinace obojího (viz rozsudek velkého senátu ze dne 23. 3. 2016, F. G. proti Švédsku, č. 43611/11, bod 116.).

96. Počátečním bodem posouzení by mělo být zhodnocení obecné situace v cílové zemi. V případech, v nichž je to relevantní, by pak v této souvislosti mělo být vzato v úvahu, zda v této zemi existuje obecná situace násilí (viz rozsudek ze dne 28. 6. 2011, Sufi a Elmi proti Spojenému království, č. 8319/07 a 11449/07, bod 216.). Obecná situace násilí však sama o sobě běžně nebude v případě vydání do předmětné země znamenat porušení čl. 3, pokud nebude intenzita násilí na takové úrovni, aby postačovala pro závěr, že jakékoli přemístění to této země by nutně představovalo porušení tohoto článku. Soud by ale takový přístup zvolil pouze v těch nejkrajnějších případech, v nichž existuje skutečné riziko špatného zacházení výhradně na základě samotné skutečnosti, že bude osoba po návratu do předmětné země vystavena takovému násilí (viz Sufi a Elmi, cit. výše, bod 218;

rozsudek ze dne 17. 7. 2008, NA. proti Spojenému království, č. 25904/07, bod 115.).

97. V případech, v nichž stěžovatel tvrdí, že je členem skupiny, jež je systematicky vystavována špatnému zacházení, vstupuje podle Soudu ochrana čl. 3 Úmluvy do hry, pokud stěžovatel prokáže, v případě nutnosti za pomoci dostupných zdrojů, že existují závažné důvody pro uvěření jeho tvrzení jednak ve vztahu k předmětnému jednání vůči skupině jako takové a jednak stran jeho členství v ní (viz F. G. proti Švédsku, cit. výše, bod 120.).

98. Posouzení takových tvrzení je odlišné od posuzování obecné situace násilí v určité zemi na jedné straně a posuzování osobních okolností na druhé.

99. Prvním krokem tohoto posouzení by mělo být zhodnocení, zda byla prokázána existence skupiny systematicky vystavované špatnému zacházení, které by spadalo pod část hodnocení rizika „obecné situace“. Stěžovatelé, kteří údajně patří ke zranitelné cílené skupině, by neměli popisovat obecnou situaci, ale existenci praxe nebo zvýšeného rizika špatného zacházení pro skupinu, jejímiž členy tvrdí, že jsou. Jako další krok by stěžovatelé měli prokázat své individuální členství v předmětné skupině, aniž by museli prokazovat jakékoli další osobní okolnosti či rozlišovací znaky (viz rozsudek velkého senátu ze dne 23. 8. 2016, J. K. a další proti Švédsku, č. 59166/12, body 103.-105.).

100. V případech, v nichž nelze prokázat navzdory možnému odůvodněnému strachu z pronásledování ve vztahu k určitým skutečnostem zvyšujícím toto riziko, že je skupina systematicky vystavována špatnému zacházení, mají stěžovatelé povinnost demonstrovat existenci dalších zvláštních rozlišovacích znaků, jež by je vystavily skutečnému riziku špatného zacházení. Pokud nebudou schopni takové osobní okolnosti prokázat, Soud bude nucen shledat, že nedošlo k porušení čl. 3 Úmluvy (viz např. rozsudek ze dne 25. 2. 2020, A.S.N. a další proti Nizozemsku, č. 68377/17 a 530/18 – ve vztahu k sikhům v Afghánistánu; rozsudek ze dne 19. 4. 2018, A.S. proti Francii, č. 46240/15 – ve vztahu k osobám spojenými s terorismem v Alžírsku; rozsudek ze dne 19. 12. 2017, A. Proti Švýcarsku, č. 60342/16 – ve vztahu ke křesťanům v Íránu).

101. V těch případech, kde byly zjištěny podstatné důvody pro závěr, že by osoba v případě vydání čelila skutečnému riziku vystavení zacházení rozporného s čl. 3, dále Soud zkoumal, zda byly záruky získané v předmětném případě dostatečné pro odstranění jakéhokoli skutečného rizika špatného zacházení [viz rozsudek ze dne 17. 1. 2012, Othman (Abu Qatada) proti Spojenému království, č. 8139/09, bod 192.]. Záruky však nejsou samy o sobě dostatečné pro zajištění přiměřené ochrany proti riziku špatného zacházení. Je proto povinností zkoumat, jestli záruky při svém praktickém využití poskytují dostatečnou garanci, že stěžovatel bude chráněn před rizikem špatného zacházení. Váha, která bude přičtena zárukám poskytnutým přebírajícím státem, záleží v každém jednotlivém případě na okolnostech převažujících v příslušné době (tamtéž, bod 187.).

c) Povaha posouzení Soudem

102. Úkolem Soudu v projednávané věci je zabránit tomu, aby byli stěžovatelé v případě jejich vydání do Kyrgyzstánu vystaveni špatnému zacházení zakázanému čl. 3 Úmluvy. Na základě čl. 1 Úmluvy dopadá primární odpovědnost za provádění a prosazování garantovaných práv a svobod na vnitrostátní úřady. Proces stížnosti u Soudu je tudíž vedlejší k vnitrostátnímu systému ochrany lidských práv. Tato podpůrná povaha je vyjádřena v čl. 13 a čl. 35 odst. 1 Úmluvy (viz rozsudek velkého senátu ze dne 21. 1. 2011, M. S. S. proti Belgii a Řecku, č. 30696/09, body 286. a 287.).

103. Soud však musí dojít k uspokojivému závěru, že přezkum provedený úřady smluvního státu je přiměřený a dostatečně podložený nejen tuzemskými materiály, ale také materiály pocházejícími z dalších spolehlivých a objektivních zdrojů, jako jsou například jiné smluvní i nesmluvní státy či agentury OSN a uznávané nevládní organizace (viz mezi dalšími NA proti Spojenému království, cit.

výše, bod 119.).

104. Krom toho není úkolem Soudu, aby v případech, kde proběhlo vnitrostátní řízení, nahrazoval skutkové posouzení vnitrostátních soudů svým vlastním, neboť je obecným pravidlem, že právě těmto soudům náleží hodnocení důkazů provedených před nimi (viz krom dalších rozsudek velkého senátu ze dne 24. 3. 2011, Giuliani a Gaggio proti Itálii, č. 23458/02, body 179.-180.; rozsudek ze dne 3. 10. 2013, Nizomkhon Dzhurayev proti Rusku, č. 31890/11, bod 113.; Savriddin Dzhurayev, cit. výše, bod 155.). Toto by však nemělo Soud vést ke zřeknutí se odpovědnosti a vzdání se jakéhokoli dozoru nad výsledkem získaným využitím vnitrostátních opravných prostředků, jinak by byla práva garantovaná Úmluvou zcela bez obsahu. V souladu s čl. 19 Úmluvy je povinností Soudu zajišťovat plnění závazků, jež smluvní státy Úmluvy přijaly (viz Nizomkhon Dzhurayev, cit. výše, bod 113.).

105. Podle obecně platné zásady jsou vnitrostátní úřady v nejlepším postavení hodnotit nejen okolnosti případu, ale především věrohodnost svědků, neboť jsou to právě ony, kdo mají příležitost vidět, slyšet a hodnotit chování těchto osob. Jejich hodnocení je však také předmětem přezkumu Soudu (viz např. rozsudek ze dne 9. 3. 2010, R. C. proti Švédsku, č. 41827/07, bod 52.).

106. Pokud stěžovatel ještě nebyl deportován, relevantním bodem v čase pro přezkum bude okamžik přezkoumání případu Soudem (viz rozsudek ze dne 15. 11. 1996, Chahal proti Spojenému království, č. 22414/93, bod 86.). Plné a *ex nunc* přezkoumání je vyžadováno v případech, kdy je nutné vzít v potaz informace, které vplynuly až po přijetí konečného rozhodnutí vnitrostátních úřadů (viz např. rozsudek velkého senátu ze dne 23. 6. 2008, Maslov proti Rakousku č. 1638/03, body 87.-95.; Sufi a Elmi, cit. výše, bod 215.). Vzhledem k tomu, že povaha odpovědnosti smluvních států vyplývající z čl. 3 v případech tohoto druhu spočívá ve vystavení osoby riziku špatného zacházení, existence takového rizika musí být posouzena primárně s ohledem na takové skutečnosti, které byly známe nebo měly být známe smluvnímu státu v době vyhoštění (viz Saadi, cit. výše, bod 133.). Tato podmínka ukazuje, že primárním účelem zásady *ex nunc* je, aby sloužila jako pojistka v případech, kdy uplynula dlouhá doba mezi přijetím vnitrostátního rozhodnutí a okamžikem posouzení stížnosti podle čl. 3 Soudem, během níž v důsledku toho mohlo dojít k vývoji situace v přijímacím státu, ať už k jejímu zhoršení či zlepšení.

107. Soud přitom zdůrazňuje, že jakákoli zjištění v takových případech ve vztahu k obecné situaci v dané zemi a její změny, stejně jako zjištění ve vztahu k existenci konkrétní zranitelné skupiny, jsou ve své podstatě *ex nunc* skutkovými hodnoceními učiněnými Soudem na základě dostupného materiálu.

108. V některých senátních rozsudcích musel Soud zkoumat, jestli se v cílové zemi zlepšila obecná situace ve vztahu k riziku špatného zacházení od doby, kdy v předcházejících rozsudcích shledal, že takové riziko bylo prokázáno (viz např. rozsudek ze dne 29. 4. 2019, A. M. proti Francii, č. 12148/18, body 120.-126.; rozsudek ze dne 9. 1. 2018, X. proti Švédsku, č. 36417/16, body 26.-31. a 52.; rozsudek ze dne 10. 2. 2011, Dzhaksybergenov proti Ukrajině, č. 12343/10, bod 37.). Soud přitom nepovažoval „zlepšení“ za další prvek nebo kritérium, které musí být splněno při hodnocení obecné situace, ale použil tento pojem pouze pro popsání vývoje v zemích, jichž se rozhodování týkalo (Alžírsko, Maroko a Kazachstán ve výše citovaných případech). Stejným způsobem Soud postupoval v případech, v nichž shledal, že zlepšení obecné situace v určité zemi nebylo dostatečné (viz např. Chahal, cit. výše, body 101.-103.; Salah Sheekh, cit. výše, bod 139.). V souladu s tím představuje jakékoli posouzení, zda došlo ke zlepšení či zhoršení obecné situace v určité zemi, skutkové hodnocení a podléhá přezkumu Soudu v závislosti na měnících se okolnostech. Neexistuje proto nic, co by vylučovalo takové nové přezkoumání obecné situace senátem v rozsudku, jež se zabývá individuálním případem.

d) Rozdělení důkazního břemene

109. Posouzení existence skutečného rizika musí nezbytně být precizní (viz Chahal, cit. výše, bod 96.; Saadi, cit. výše, bod 128.). V zásadě platí, že stěžovatel předkládá důkazy schopné prokázat, že existují podstatné důvody pro závěr, že pokud by bylo přijato namítané opatření, byl by vystaven skutečnému riziku zacházení, které je v rozporu s čl. 3 (viz např. Saadi, cit. výše, bod 129.; rozsudek ze dne 26. 7. 2005, N. proti Finsku, č. 38885/02, bod 167.). Jestliže byl takový důkaz předložen, je na vládě, aby rozptýlila jakékoli pochybnosti, jež z něj vzešly (viz F. G. proti Švédsku, cit. výše, bod 120.).

110. Ve vztahu k tvrzením založeným na skutečném individuálním riziku záleží na osobách, které tvrdí, že jejich přemístění by představovalo porušení čl. 3, aby v největším prakticky možném rozsahu předložily materiály a informace umožňující příslušným úřadům smluvních států, stejně jako Soudu, posoudit riziko, které s sebou jejich přemístění může nést (viz rozsudek ze dne 5. 7. 2005, Said proti Nizozemsku, č. 2345/02, bod 49.). Zatímco řada jednotlivých faktorů nemusí představovat skutečné riziko, pokud jsou posuzovány samostatně, ty samé faktory mohou přerůst ve skutečné riziko, pokud jsou vzaty kumulativně a posouzeny v situaci obecného násilí a zvýšených bezpečnostních opatření (viz NA. proti Spojenému království, cit. výše, bod 130.).

111. Obdobně, jestliže stěžovatel namítá, že obecná situace v zemi je takového charakteru, že vylučuje jakékoli přemístění, je v zásadě na něm, aby předložil odpovídající důkazy. Avšak v případě tvrzení založených na dobře známém obecném riziku, ohledně něhož jsou informace volně dostupné a zjiřitelné z široké řady zdrojů, vyplývá z povinností zavazujících smluvní státy podle čl. 2 a 3 Úmluvy, že úřady by měly hodnocení tohoto rizika provést ze svého vlastního podnětu (viz F. G. Proti Švédsku, cit. výše, body 126. a 127. s dalšími odkazy).

112. Stejně zásady platí pro tvrzení založená na členství ve zranitelné skupině, které vyžaduje důkaz systematického špatného zacházení jako součást obecné situace v zemi a důkaz členství stěžovatele v této skupině (viz bod 99. výše).

e) Relevantní materiály

113. Ve vztahu k hodnocení důkazů ustálená judikatura Soudu uvádí, že „*existence rizika musí být posuzována primárně s ohledem na skutečnosti, které byly známy nebo měly být známy smluvnímu státu v době vyhoštění*“ (tamtéž, bod 115.). Smluvní stát má povinnost vzít v úvahu nejen důkazy předložené stěžovatelem, ale také další skutečnosti, jež jsou relevantní pro projednávaný případ.

114. Při rozhodování, jakou váhu přisoudit materiálu o zemi, shledal Soud, že musí být vzat v úvahu zdroj tohoto materiálu, především jeho spolehlivost a objektivita. Ve vztahu ke zprávám jsou relevantními faktory kompetence a pověst autora, serióznost vyšetřování podle způsobu jeho provedení, souladnost jejich závěrů a jestli jsou podpořeny jinými zdroji (viz Saadi, cit. výše, bod 143.).

115. Soud však zároveň uznává, že je třeba věnovat pozornost přítomnosti a zpravodajským kapacitám autora materiálu v předmětné zemi (viz Sufi a Elmi, cit. výše, bod 231.). Soud uznává mnohé obtíže, jimž musí vlády i nevládní organizace čelit při shromažďování informací v nebezpečných a nestálých situacích. Chápe proto, že nebude vždy možné provést vyšetřování v bezprostřední blízkosti konfliktu a že v takových případech možná bude nutné spoléhat se na informace poskytnuté zdroji s přímými znalostmi situace (tamtéž, bod 232.).

116. Při hodnocení tvrzeného rizika může Soud získat relevantní materiály z vlastního podnětu. Tato zásada je součástí ustálené judikatury Soudu (viz rozsudek ze dne 29. 4. 1997, H. L. R. proti Francii, bod 37.; rozsudek ze dne 6. 3. 2001, Hilal proti Spojenému království, č. 45276/99, bod 60.; Hirsi Jamaa a další, cit. výše, bod 116.). Jednalo by se o příliš omezený přístup v případech cizinců čelících

vyhoštění či vydání podle čl. 3, pokud by Soud, jako mezinárodní soud pro lidská práva, vzal úvahu pouze materiál předložený vnitrostátními úřady příslušných smluvních států, aniž by je porovnal s materiály z jiných spolehlivých a objektivních zdrojů (viz Salah Sheekh, cit. výše, bod 136.).

2. Použití obecných východisek na projednávanou věc

117. Soud nyní musí posoudit, zda by ve světle obecných východisek zavedených v judikatuře podle čl. 3 Úmluvy vydání stěžovatelů z Ruska do Kyrgyzstánu představovalo porušení tohoto ustanovení.

118. V této souvislosti Soud poznamenává, že mezi lety 2012 a 2013 rozhodoval devět případů týkajících se vydání etnických Uzbeků z Ruska do Kyrgyzstánu (viz rozsudek ze dne 16. 10. 2012, Makhmudzhan Ergashev proti Rusku, č. 49747/11; rozsudek ze dne 17. 4. 2014, Gayratbek Saliyev proti Rusku, č. 39093/13; rozsudek ze dne 17. 7. 2014, Kadirzhanov a Mamashev proti Rusku, č. 42351/13; rozsudek ze dne 24. 7. 2014, Mamadaliyev proti Rusku, č. 5614/13; rozsudek ze dne 16. 4. 2015, Khamrakulov proti Rusku, č. 68894/13; rozsudek ze dne 15. 10. 2015, Nabid Abdullayev proti Rusku, č. 8474/14; rozsudek ze dne 22. 10. 2015, Turgunov proti Rusku, č. 15590/14; rozsudek ze dne 1. 12. 2015, Tadzhibayev proti Rusku, č. 17724/14; rozsudek ze dne 26. 1. 2016, R. proti Rusku, č. 11916/15). Přestože Soud v citovaných rozsudcích nepovažoval obecnou situaci lidských práv, byť byla vysoce problematická, za takovou, aby vylučovala jakékoli vydávání, uzavřel, že konkrétní zprávy popisují v předmětném čase cílenou a systematickou praxi špatného zacházení vůči etnickým Uzbekům, a tudíž shledal, že jsou i nadále v nebezpečí vystavení skutečnému riziku špatného zacházení. Nyní Soud zjistí, zda v současnosti dostupné informace a materiály i nadále podporují obdobná zjištění ve vztahu k oběma stěžovatelům v projednávaném případě natolik, že samotné jejich členství v této skupině postačuje pro prokázání tvrzeného rizika.

a) Okolnosti případu stěžovatelů

119. Soud zjišťuje, že od vynesení konečných vnitrostátních rozhodnutí ve věcech stěžovatelů již uběhlo bezmála šest let. V souladu se zásadou *ex nunc* proto musí velký senát posoudit existenci skutečného rizika v okamžiku svého rozhodování případu.

b) Obecná situace v Kyrgyzstánu

120. Předně Soud znovu opakuje, že přestože vyjádřil jisté obavy stran opakovaných incidentů v Kyrgyzstánu zahrnujících špatné zacházení, tyto nikdy nedosáhly dostatečné míry pro závěr, že je obecná situace takového charakteru, aby vylučovala všechna přemístění do této země (viz např. Makhmudzhan Ergashev, Gayratbek Saliyev a Tadzhibayev, vše cit. výše).

121. Dostupné zprávy lidskoprávních agentur OSN a mezinárodních, regionálních i národních nevládních organizací popisující současnou situaci v Kyrgyzstánu nadále naznačují, že mučení, špatné zacházení, nedostatek účinného vyšetřování a opakující se beztrestnost jsou v Kyrgyzstánu stále závažnými problémy (viz např. body 56. a 59.–63. originálního znění rozsudku).

122. V této souvislosti Soud poznamenává, že kyrgyzské úřady (viz bod 57. originálního znění rozsudku) ve své třetí pravidelné zprávě předložené Výboru pro lidská práva dne 25. 2. 2020 sice poukázaly na to, že mučení je zakázáno na ústavní i zákonné úrovni, přičemž poskytly statistická data, podle nichž došlo k mírnému snížení množství ohlášených incidentů mučení, avšak zároveň přiznaly, že mezi lety 2014 a 2018 bylo trestní stíhání zahájeno na základě pouze 3 % stížností podaných národnímu preventivnímu programu a mezi lety 2012 a 2018 soudy shledaly pouze 18 úředních osob vinných mučením v trestních věcech. Evropská unie ve své Výroční zprávě o lidských právech a demokracii z roku 2019 poukázala na jedné straně na závazek kyrgyzské vlády k její lidskoprávní agendě, zavedení reformy justice a přijetí pěti nových zákoníků s vyhlídkou na omezení

svévolných rozhodnutí, na druhé straně však přetrvává beztrestnost za používání mučení, rozšířená korupce, nedostatek nezávislosti a profesionality systému justice a všeobecná slabost právního státu.

123. Soud dále zjišťuje, že Amnesty International ve své zprávě z roku 2019 (viz bod 59. originálního znění rozsudku) zdůraznila skutečnost, že nově přijatý trestní zákon a trestní řád posílily pojistky proti mučení a jinému špatnému zacházení tím, že výslovně postavily mučení mimo zákon a vyloučily důkazy získané jejich prostřednictvím jako nepřijatelné, zajistily právo zadržených na právníka od okamžiku jejich zatčení a vyžadují, aby byly shromážděny zdravotní důkazy, jakmile je vznesena stížnost na mučení. Zároveň referovala, že nevládní organizace nadále dostávají zprávy o mučení a jiném špatném zacházení, stejně jako etnickém profilování ze strany policie. Zpráva z roku 2020 od Human Rights Watch (viz bod 60. originálního znění rozsudku) také s odkazem na vládní statistiky zdůraznila, že v Kyrgyzstánu přetrvává beztrestnost za mučení, ale že dodatky k trestnímu zákonu pomohly posílit právní ochranu proti mučení a zpřísnily tresty pro pachatele. Freedom House ve své zprávě z téhož roku uvedla, že kromě fyzického týrání ve věznicích existovaly hodnověrné zprávy o mučení během zatýkání a vyslýchání, avšak většina z nich nevedla k žádnému vyšetřování ani odsouzení (viz bod 61. originálního znění rozsudku).

124. Koalice proti mučení v Kyrgyzstánu zmínila ve svých podáních z června 2016 pro pracovní skupinu UPR (pravidelný univerzální přezkum OSN), že 30 % osob zadržených ve vazebních zařízeních tvrdilo, že byly vystaveny neopodstatněnému fyzickému násilí nebo mučení ze strany orgánů činných v trestním řízení a že v absolutní většině případů (94 %) bylo mučení použito operativním úředníkem orgánů vnitřních záležitostí za účelem vynucení doznání. Přestože se počet obvinění z mučení registrovaných úřady i nevládními organizacemi snížil v období mezi lety 2016 a 2018 přibližně o 10 %, zůstává nejisté, jestli je to důsledkem účinných kroků učiněných v boji proti mučení, nebo je to ukazatel nedostatku důvěry v existující stížnostní mechanismus s právní ochranou a strach s následující odvetou (viz bod 62. originálního znění rozsudku).

125. Mezinárodní zprávy o fungování národního preventivního mechanismu jsou smíšené. Například zatímco Podvýbor OSN pro prevenci mučení a jiného krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení nebo trestání po své návštěvě v roce 2018 mechanismus pochválil za projevenou vůli a odhodlání k cíli prevence mučení, poznamenal zároveň, že kyrgyzský parlament neměl vůbec zájem zvažovat zprávy vycházející z tohoto mechanismu a jeho doporučení byla obecně brána vysoce postavenými vládními úředníky na lehkou váhu, byť alespoň nějakou váhu jim přisuzovali na operační úrovni (viz bod 40. senátního rozsudku). V červenci 2019 Koalice proti mučení v Kyrgyzstánu ve svém podání pro pracovní skupinu UPR zmínila, že kyrgyzský parlament sabotoval aktivity národního preventivního mechanismu, a ten proto nemohl pro nedostatečné financování řádně fungovat (viz bod 63. originálního znění rozsudku).

126. Bez ohledu na shora zmíněné právní a institucionální změny Soud poznamenává, že mezinárodní zdroje i nadále vyjadřují obavy ohledně nedostatečného jednání kyrgyzských úřadů k prevenci mučení a jiného špatného zacházení v praxi a ohledně rozšířené beztrestnosti. Dostupné mezinárodní materiály však nepodporují závěr, že by se obecná situace v zemi buď zhoršila natolik ve srovnání s minulými posouzeními, které Soud nevedly ke zjištění vylučující všechna přemístění do Kyrgyzstánu (viz bod 118. výše), nebo dosáhla úrovně vyžadující totální zákaz vydávání do této země (srov. Sufi a Elmi, cit. výše, bod 216.; Dzhakysybergenov, cit. výše, bod 37.).

c) Situace etnických Uzbeků v Kyrgyzstánu

127. Stěžovatelé ve svých podáních před vnitrostátními úřady i před Soudem soustavně namítali, že z důvodu svojí příslušnosti k uzbeké etnicitě jsou součástí zranitelné skupiny a v případě jejich vydání do Kyrgyzstánu by čelili riziku špatného zacházení. Taková tvrzení jsou kombinací prvků týkajících se obecné situace v příslušné zemi a osobních okolností. Vyžadují proto důvěryhodný a

objektivní důkaz jednak ve vztahu k obecné situaci, tedy že daná skupina je systematicky vystavována špatnému zacházení, a jednak ve vztahu k osobním okolnostem, tedy že stěžovatelé patří do této skupiny (viz body 99., 111. a 112. výše).

128. Etnicita stěžovatelů není v projednávaném případě mezi stranami sporná. Není sporné, že stěžovatelé jsou kyrgyzští státní příslušníci uzbeckého etnického původu. Soud nyní proto přezkoumá, zda jsou etničtí Uzbeki skupinou, která je v Kyrgyzstánu systematicky vystavována špatnému zacházení.

129. Jak již bylo zmíněno shora, Soud v řadě svých dřívějších rozsudků týkajících se vydání etnických Uzbeků do Kyrgyzstánu rozhodl, že v důsledku svého etnického původu čelili skutečnému riziku špatného zacházení (viz např. Makhmudzhan Ergashev a R. proti Rusku, obojí cit. výše). Zdáli jsou i nadále etničtí Uzbeki vystaveni zvýšenému riziku špatného zacházení ve srovnání s jinými osobami v Kyrgyzstánu, je mezi stranami zásadní spornou otázkou.

130. Soud proto soustředí svůj přezkum na konkrétní tvrzení, že etničtí Uzbeki jsou vystaveni zvýšenému riziku špatného zacházení. Zároveň při svém hodnocení vezme v úvahu všechny ukazatele zhoršení nebo zlepšení situace lidských práv obecně nebo ve vztahu ke konkrétní skupině či oblasti, jež může být relevantní pro okolnosti stěžovatelů (viz rozsudek ze dne 12. 4. 2005, Shamayev a další proti Gruzii a Rusku, č. 36378/02, bod 337.).

131. V této souvislosti je nutno poznamenat, že předchozí zjištění Soudu, podle něhož etničtí Uzbeki v Kyrgyzstánu představují zranitelnou skupinu pro účely čl. 3 Úmluvy, byla založena na konkrétních zprávách, které popisovaly cílenou a systematickou praxi špatného zacházení vůči této skupině v dané době (viz odkazy v bodu 118 výše a nejnověji R. proti Rusku, cit. výše, bod 62.).

132. Pokud jde o současnou situaci, Soud zjišťuje, že absentují konkrétní zprávy o mučení etnických Uzbeků z důvodu etnicity, na rozdíl od jiných rizik založených na etnicitě, jako nejistota, diskriminace ve vztahu k ekonomickým a bezpečnostním otázkám, etnické profilování a politická marginalizace (viz body 55., 59. a 60. originálního znění rozsudku). Zatímco v době po etnických střetech v červnu 2010 existovaly konkrétní důkazy ukazující, že etničtí Uzbeki byli vystaveni zvýšenému riziku špatného zacházení, výše zmíněné nedávné zprávy (viz body 55.-64. originálního znění rozsudku) již takové náznaky neobsahují. Soud tudíž nemá žádný důvod pro závěr, že etničtí Uzbeki stále představují skupinu, která je systematicky vystavována špatnému zacházení. Bude se nyní proto věnovat osobním okolnostem stěžovatelů.

d) Osobní okolnosti stěžovatelů

133. První stěžovatel byl v Kyrgyzstánu obviněn ze zpronevěry s přitěžujícími okolnostmi, zatímco druhý stěžovatel byl obviněn z několika bodů násilných trestných činů s přitěžujícími okolnostmi (viz body 15., 33. a 34. originálního znění rozsudku). Pokud jde o povahu těchto obvinění, stěžovatelé ve svých podáních zdůraznili údajnou etnickou složku obvinění vznesených vůči nim. Rozporovali charakterizaci jejich obvinění senátem jako „běžné kriminální povahy“ a „na první pohled nesouvisející s uzbeckým etnickým původem stěžovatelů nebo politickou persekucí z toho důvodu“ (viz bod 93. senátního rozsudku).

134. Pokud jde o obvinění ze zpronevěry vznesené vůči prvnímu stěžovateli, velký senát shledává, že nebyl předložen žádný přesvědčivý důkaz podporující tvrzení o etnických předsudcích, které za ním měly stát. Ve vztahu ke svému obvinění první stěžovatel namítl, že jeho trestní stíhání bylo zahájeno až v roce 2010 a ve skutečnosti představovalo strategii používanou proti etnickým Uzbekům, aby je přinutili platit úplatky a vydírali je o majetek. Tato tvrzení však nejsou podpořena žádnými určitými a konkrétními skutečnostmi kromě odkazu na čas, kdy bylo zahájeno trestní vyšetřování, z čehož si má

zřejmě Soud dovodit zbytek. Přestože první stěžovatel tvrdil, že obvinění vznesená vůči němu nebyla konkrétní ani podpořená důkazy, což mělo prokazovat, že jeho stíhání bylo etnicky motivováno, Soud shledává, že obvinění bylo dostatečně podrobné, přičemž zmiňovalo jak oběti, tak částky, které jím byly údajně zpronevěřeny (viz bod 15. originálního znění rozsudku). Vzhledem k tomu, že žádné z jeho tvrzení není podpořeno důkazy a nedosahují dále, než do úrovně spekulací, nelze v jeho případě spolehlivě prokázat žádnou existenci skutečného individuálního rizika špatného zacházení.

135. Ve vztahu k druhému stěžovateli Soud zjišťuje, že obvinění proti němu se týkají násilných trestných činů s přitěžujícími okolnostmi, které byly motivovány etnickou nenávistí a staly se v průběhu událostí v červnu 2010. Avšak samotná skutečnost, že stěžovatel byl stíhán pro údajné etnické profilování svých obětí, kdy se dopouštěl násilí vůči osobám kyrgyzské etnicity v kontextu mezietnických střetů, automaticky neznamená, že je sám obětí etnického pronásledování či zaujatosti. Jeho tvrzení, že trestní stíhání proti němu bylo vykonstruované nebo že obvinění z etnické nenávisti vůči kyrgyzské části populace jej vystavilo předsudkům, které se mohou proměnit ve špatné zacházení, vyžadují samostatné a řádné podložení důkazy. Druhý stěžovatel však nebyl schopen prokázat svá tvrzení, s výjimkou skutečnosti, že byl obviněn ze zločinů z nenávisti vůči etnickým Kyrgyzům. Nedokázal ani rozumně vysvětlit své opakované cesty do a z Kyrgyzstánu po červnu 2010 a své tamější získání nového cestovního pasu několik měsíců poté, co dorazil do Ruska (viz bod 43. originálního znění rozsudku). Vzhledem k tomu nemohla být v jeho případě spolehlivě prokázána existence skutečného individuálního rizika špatného zacházení.

136. Soud znovu zdůrazňuje, že v případě osobních okolností leží důkazní břemeno na stěžovateli, a tudíž je na něm, aby v největším prakticky možném rozsahu předložil materiály a informace umožňující příslušným úřadům smluvních států, stejně jako Soudu, posoudit riziko, které s sebou jeho přemístění může nést (viz bod 110. výše). Soud shledává, že ruské soudy dostaly svým závazkům daným Úmluvou, když pečlivě a náležitě přezkoumaly možnou existenci individuálních rizik způsobilých zabránit vydání stěžovatelů. Ani jeden ze stěžovatelů nebyl v projednávaném případě schopen prokázat vnitrostátním soudům, senátu ani velkému senátu existenci postranních politických či etnických motivů stojících za jejich trestním stíháním v Kyrgyzstánu nebo další zvláštní rozlišovací znaky, jež by je vystavily skutečnému riziku špatného zacházení.

137. Ačkoli v případech vyhoštění a vydání může vzniknout rozpor s čl. 3, pokud jsou prokázány dostatečné důvody pro závěr, že by daná osoba v cílové zemi čelila skutečnému riziku vystavení jednání, jež je v rozporu s čl. 3, v projednávaném případě tato hranice nebyla překročena, neboť stěžovatelé existenci takových dostatečných důvodů neprokázali.

138. Velký senát bere na vědomí závazek žalovaného státu, že stěžovatelé budou po svém vydání chráněni zárukami poskytnutými kyrgyzskými úřady, včetně dozorcích návštěv ruského diplomatického personálu v Kyrgyzstánu (viz body 44. originálního znění rozsudku a 88. výše). Ve světle výše zmíněných závěrů (viz bod 137. výše) však Soud nepovažuje za nutné, aby o těchto zárukách v případě stěžovatelů samostatně rozhodoval (viz bod 101. výše).

e) Závěr

139. V případě vydání stěžovatelů z Ruska do Kyrgyzstánu by tudíž nedošlo k porušení čl. 3 Úmluvy.

II. PRAVIDLO 39 JEDNACÍHO ŘÁDU

140. Soud shledává, že v souladu s čl. 44 odst. 1 Úmluvy, je rozsudek konečný. Předběžná opatření uložená ruské vládě podle pravidla 39 jednacího řádu ve dnech 16. 6. a 12. 10. 2015 tudíž končí.

VÝROK

Z těchto důvodů Soud jednomyslně

1. *Rozhoduje*, že v případě vydání prvního stěžovatele do Kyrgyzstánu by nedošlo k porušení čl. 3 Úmluvy.
2. *Rozhoduje*, že v případě vydání druhého stěžovatele do Kyrgyzstánu by nedošlo k porušení čl. 3 Úmluvy.

(zpracovali JUDr. Ivo Kouřil a Mgr. Bc. Kamila Tokošová)